

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน

Working Capital Management

ปริญญานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ*

บทนำ

การที่ธุรกิจจะสามารถดำเนินงานและอยู่รอดได้ในยุคปัจจุบันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเงินทุนหมุนเวียนของกิจการเปรียบเสมือน “น้ำมันหล่อลื่นของเครื่องจักร” ที่จะช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ติดขัด มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในแต่ละวัน และสามารถชำระหนี้ได้เมื่อถึงกำหนด ผู้บริหารการเงินต้องให้ความสนใจและความคุ้มครองและติดตามการบริหารเงินทุนหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการจัดการหรือการบริหารเงินทุนหมุนเวียน จะมีผลต่อสภาพคล่อง ความเสี่ยงและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ

เงินทุนหมุนเวียน (Working capital) หมายถึง เงินทุนที่ธุรกิจจัดสรรไปลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมดหักด้วยหนี้สินหมุนเวียนทั้งหมดหรือเรียกว่าเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ (Networking capital) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญรายละเอียดยเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจกับ สินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียนดังนี้

สินทรัพย์หมุนเวียน (Current assets) หมายถึง สินทรัพย์ที่ธุรกิจสามารถเปลี่ยนให้เป็นเงินสดได้ภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานปกติหรือภายในระยะเวลา 1 ปี ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ ตั๋วเงินรับ หรือที่นักบัญชีเรียกว่าสินทรัพย์สภาพคล่อง

หนี้สินหมุนเวียน (Current liability) หมายถึง หนี้สินที่มีระยะการชำระคืนภายใน 1 ปี ได้แก่ เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร เงินกู้ยืมระยะสั้น ตั๋วเงินจ่าย ใช้จ่ายค้างจ่ายและรายได้รับล่วงหน้า

การที่สินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนเป็นสินทรัพย์ที่มีความคล่องตัวสูง มีการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องใส่ใจและดูแลอย่างใกล้ชิด หากเพิกเฉยหรือละเลยอาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของกิจการ และกำไรจนอาจทำให้ธุรกิจล้มละลายได้ การบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Management) จึงเป็น การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยทั่วไปกิจการจะมีสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนไม่น้อย กว่าครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า การขยายตัวและการเจริญเติบโตของธุรกิจ ทำให้ความต้องการในจำนวนเงินลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

หลักในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทั้งด้านส่วนประกอบและปริมาณที่เหมาะสม โดยพิจารณาระดับของความเสี่ง (Risk) และผลตอบแทนหรือกำไร (Profit) ในระดับที่เหมาะสม กล่าวคือการจัดสรรเงินเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ใดก็ตาม โดยหลักทางการเงินพบว่าหากลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน จะมีผลทำให้สภาพคล่องต่ำ ความเสี่งสูง กำไรสูง แต่หากลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าสินทรัพย์ถาวร จะมีผลทำให้สภาพคล่องสูง ความเสี่งต่ำ กำไรต่ำ การบริหารเงินทุนหมุนเวียน เป็นการบริหารให้มีประสิทธิภาพในประเภทและขนาดที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป เพราะหากมีมากเกินไปก็จะทำให้กิจการสูญเสียกำไรจากการลงทุน เช่น การถือเงินสดมากเกินไปความจำเป็นจะทำให้ธุรกิจเสียโอกาสในการลงทุนที่ให้กำไรสูงกว่า หรือการมีลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้จำนวนมาก ก็จะทำให้เกิดเงินทุนจมในตัวเองหนึ่งและความเสี่งต่อการเกิดหนี้สูญมากขึ้น เกิดค่าใช้จ่ายในการเก็บหนี้มากขึ้น และหากกิจการมีสินค้าคงเหลือมาก ก็จะทำให้เกิดเงินทุนจมในสินค้า สินค้าอาจเสื่อมสภาพหรือล้าสมัยจนไม่สามารถขายได้ และเกิดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้ามากขึ้นในขณะเดียวกัน หากธุรกิจมีสินทรัพย์หมุนเวียนน้อยเกินไป ก็จะทำให้ธุรกิจมีปัญหาด้านการดำเนินงาน เช่น การถือเงินสดน้อยเกินไป ก็จะมีผลทำให้การดำเนินงานติดขัดไม่ราบรื่น เพราะมีเงินสดไม่เพียงพอในการจ่ายชำระหนี้ ไม่เพียงพอต่อการจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน หรือหากกิจการเก็บหนี้ให้เร็วขึ้นด้วยการเร่งรัดชำระหนี้ อาจมีผลทำให้ทำให้ยอดขายลดลง เพราะลูกค้าเปลี่ยนการตัดสินใจไปซื้อสินค้าจากรายอื่นที่ให้เครดิตนานกว่า และหากมีสินค้าคงเหลือน้อยเกินไปอาจทำให้สินค้าขาดมือจนทำให้ส่วนแบ่งตลาดลดลง

ดังนั้นการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยดุลยพินิจในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนว่าจะอยู่ในระดับใดที่เหมาะสม จึงจะทำให้ธุรกิจมีกำไร และสภาพคล่องภายใต้ความเสี่งที่ยอมรับได้ และโดยทั่วไปพบว่า ปัญหาในเรื่องของการขาดเงินทุนหมุนเวียนหรือสภาพคล่องของธุรกิจ เกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ เช่น การไม่สามารถเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้ตามกำหนดเวลา สินค้าจำหน่ายไม่ได้ ทำให้เงินจมในสินค้า ผลกระทบตามมาก็คือกิจการขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะชำระหนี้สินและใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งธุรกิจอาจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ด้วยการหาแหล่งเงินจากแหล่งเงินทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาจ่ายชำระหนี้ให้ทันกำหนด เช่น การหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น เช่น การกู้ยืมเงินจากธนาคาร วิธีการดังกล่าวสามารถจ่ายชำระหนี้ได้ทันตามกำหนดก็จริง แต่จะไม่สามารถทำให้สภาพคล่องของกิจการดีขึ้นแต่อย่างใด แต่ในทางกลับกันจะทำให้กิจการมีปัญหาสภาพคล่องมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาชำระหนี้ นั้น จะมีผลทำให้อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current ratio) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ลดลง ดังตัวอย่างบริษัท ก.

บริษัท ก. จำกัด

งบดุล

เงินสด (Safety)	100	เจ้าหนี้การค้า	400
ลูกหนี้	300	ทุน	1,400
สินค้า	400		
สินทรัพย์ถาวร	<u>1,000</u>		<u> .</u>
	<u>1,800</u>		<u>1,800</u>

บริษัท ก จำกัด มีสินทรัพย์หมุนเวียน(100+300+400) = 800 บาท
 มีหนี้สินหมุนเวียน(เจ้าหนี้การค้า) = 400 บาท

$$\begin{aligned} \text{อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่อง(Current Ratio)} &= \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} \\ &= \frac{800}{400} \\ &= 2 : 1 \text{ เท่า} \end{aligned}$$

จากข้างต้น หากกิจการมีหนี้สินระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ (เจ้าหนี้การค้า) 200 บาท และกิจการจัดหาเงินทุนจากการก่อหนี้ระยะสั้นจำนวน 400 บาท เพื่อนำไปชำระหนี้เจ้าหนี้การค้าเดิม จะมีผลทำให้งบดุล และ Current ratio ปรากฏดังนี้

บริษัท ก. จำกัด

งบดุล

เงินสด (100+400-200)	300	เจ้าหนี้การค้า (400-200)	200
ลูกหนี้	300	เจ้าหนี้เงินกู้	400
สินค้า	400	ทุน	1,400
สินทรัพย์ถาวร	<u>1,000</u>		<u> .</u>
	<u>2,000</u>		<u>2,000</u>

สินทรัพย์หมุนเวียนหลังก่อหนี้เพื่อชำระเจ้าหนี้การค้า = 800 + 400 - 200 = 1,000 บาท

หนี้สินหมุนเวียนหลังก่อหนี้เพื่อจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า = 400 + 400 - 200 = 600 บาท

$$\text{Current ratio} = \frac{1,000}{600} = 1.67 : 1 \text{ เท่า}$$

แต่ถ้ากิจการสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน (เงินสด) ด้วยวิธีการเร่งรัดชำระหนี้ และนำเงินที่ได้ไปจ่ายชำระหนี้แทน จะมีผลทำให้งบดุลและ Current ratio ปรากฏดังนี้

บริษัท ก. จำกัด

งบดุล

เงินสด (100+200-200)	100	เจ้าหนี้การค้า (400-200)	200
ลูกหนี้ (300-200)	100		
สินค้า	400	ทุน	1,400
สินทรัพย์ถาวร	1,000		
	<u>1,600</u>		<u>1,600</u>

หลังจากนำเงินที่ได้จากการเก็บหนี้ 200 บาท ไปจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า จะทำให้ บริษัท ก. จำกัด มี Current ratio ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{หนี้สินหมุนเวียน} &= 400 - 200 = 200 \text{ บาท} \\
 \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} &= 800 + 200 - 200 - 200 \\
 &= 600 \text{ บาท} \\
 \text{Current ratio} &= \frac{600}{200} = 3 : 1 \text{ เท่า}
 \end{aligned}$$

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การก่อหนี้ใหม่เพื่อนำไปจ่ายชำระหนี้เดิมนั้น จะมีผลทำให้สภาพคล่องของกิจการลดลง วิธีที่จะทำให้อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนดีขึ้นก็คือ พยายามเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์หมุนเวียนคือลูกหนี้การค้าด้วยการเร่งรัดชำระหนี้ และพยายามขายสินค้าที่มีอยู่ให้เร็วขึ้นก็จะทำให้กิจการได้เงินสด และนำไปจ่ายชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้การค้าให้ทันตามกำหนดเวลา เช่นนี้จึงจะทำให้กิจการมีสภาพคล่องที่แท้จริง ซึ่งแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญที่ผู้บริหารของธุรกิจมักจะไม่ได้พิจารณาคือ เครดิตการค้า ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินทุนอัตโนมัติที่ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย เพราะเป็นแหล่งเงินทุนที่เกิดจากธรรมเนียมปกติทางการค้า เครดิตการค้า จึงเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่สามารถลดภาระในการจัดหาแหล่งเงินทุนของธุรกิจได้อย่างมาก นอกจากนี้หากผู้ขายสามารถเร่งรัดชำระหนี้และเก็บหนี้ได้ทันกับระยะเวลาที่กำหนดการชำระหนี้ของเจ้าหนี้ที่ตกลงกันได้ ก็จะทำให้กิจการมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น

จะเห็นได้ว่า การบริหารเงินทุนหมุนเวียน ก็คือการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน ให้เกิดความสมดุลกันระหว่าง สภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และความเสี่ยง ซึ่งจากการบริหารดังกล่าว สามารถจำแนกการบริหารเงินทุนหมุนเวียนได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เงินทุนหมุนเวียนเป็นศูนย์ (Zero position) เป็นการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่สินทรัพย์หมุนเวียนเท่ากับหนี้สินหมุนเวียน ผลคือ จะทำให้กิจการมีสภาพคล่อง กำไรและความเสี่ยงในระดับปานกลาง

$$\text{เงินทุนหมุนเวียน(สุทธิ)} = \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{หนี้สินหมุนเวียน} = 0$$

$$\text{หรือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} = 1 \text{ เท่า}$$

2. เงินทุนหมุนเวียนเป็นบวก (Positive position) เป็นการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียน มีผลทำให้กิจการมีสภาพคล่องสูง ความเสี่ยงต่ำ และความสามารถในการทำกำไรลดลง

$$\text{เงินทุนหมุนเวียน(สุทธิ)} = \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{หนี้สินหมุนเวียน} = +(\text{บวก})$$

$$\text{หรือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} > 1 \text{ เท่า}$$

3. เงินทุนหมุนเวียนเป็นลบ (Negative position) เป็นการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียน มีผลทำให้กิจการมีสภาพคล่องต่ำ ความเสี่ยงสูงขึ้น แต่กำไรสูงกว่า

$$\text{เงินทุนหมุนเวียน(สุทธิ)} = \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{หนี้สินหมุนเวียน} = -(\text{ลบ})$$

$$\text{หรือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} < 1 \text{ เท่า}$$

ดังนั้นผู้บริหารการเงิน จึงควรพิจารณาว่าควรมีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนอย่างไร มีเงินทุนหมุนเวียนเท่าใดจึงจะเหมาะสม เพื่อความสมดุลกันระหว่างความสามารถในการทำ กำไร สภาพคล่องและความเสี่ยงของธุรกิจ

ตัวอย่าง งบดุลของบริษัท การจัดการธุรกิจ จำกัด เพื่อแสดงให้เห็นถึงการบริหารเงินทุนของกิจการ

งบดุล			
บริษัท การจัดการธุรกิจ จำกัด			
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557			
สินทรัพย์	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
สินทรัพย์หมุนเวียน	หนี้สินหมุนเวียน		
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	11,500	เงินเบิกเกินบัญชี	12,000
เงินลงทุนชั่วคราว	36,200	เจ้าหนี้	55,500
ตัวเงินรับ	8,000	ตัวเงินจ่าย	4,500
ลูกหนี้	47,900	ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	<u>1,000</u>
สินค้าคงเหลือ	<u>41,400</u>		73,000
	145,000	หนี้สินระยะยาว	
เงินลงทุนระยะยาว	22,000	เงินกู้ระยะยาว	35,000
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์		หุ้นกู้ 15% (ครบกำหนดปี 62)	<u>42,000</u>
ที่ดิน	102,000		77,000
อาคารและอุปกรณ์(สุทธิ)	191,000	ส่วนของผู้ถือหุ้น	
เครื่องใช้สำนักงาน(สุทธิ)	<u>39,000</u>	หุ้นสามัญ	250,000
	332,000	ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	70,000
		กำไรสะสม	<u>29,000</u>
			349,000
สินทรัพย์รวมทั้งสิ้น	<u>499,000</u>	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>499,000</u>

การจัดทำงบดุลตามวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เงินทุนที่ธุรกิจจัดหามาจากแหล่งต่าง ๆ

งบดุล
บริษัท การจัดการธุรกิจ จำกัด
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557

(พันบาท)

เงินสดและเงินฝากธนาคาร	11,500		สินทรัพย์หมุนเวียน	
เงินลงทุนระยะยาว	36,200			
ตัวเงินรับ	8,000			
ลูกหนี้	47,900			
สินค้าคงเหลือ	41,400			
สินทรัพย์หมุนเวียน	145,000			
เงินเบิกเกินบัญชี	12,000		แหล่งเงินทุนระยะสั้น	
เจ้าหนี้	55,500			
ตัวเงินจ่าย	4,500			
ค่าภาษีค้างจ่าย	1,000			
หนี้สินหมุนเวียนรวม	73,000			
เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ	72,000	→		เงินทุนหมุนเวียนที่ต้องจัดหา จากแหล่งเงินทุนระยะยาว
เงินลงทุนระยะยาว	22,000		สินทรัพย์ถาวรและ เงินทุนระยะยาว	
ที่ดิน	102,000			
อาคารและอุปกรณ์ (สุทธิ)	191,000			
เครื่องใช้สำนักงาน(สุทธิ)	39,000			
สินทรัพย์ที่ต้องลงทุนด้วยเงินทุนระยะยาว	354,000			
เงินลงทุนในสินทรัพย์ที่ต้องจัดหาจากแหล่งเงินทุนระยะยาว = 72,000 + 354,000 =				
				426,000
เงินกู้ระยะยาว	35,000		เงินทุนที่จัดหาจากแหล่ง เงินทุนระยะยาวและส่วนของ ผู้ถือหุ้น = 426,000	
หุ้นกู้ 15% (ครบปี 46)	42,000			
เงินทุนที่จัดหาจากเงินทุนระยะยาว	77,000			
หุ้นสามัญ	250,000			
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	70,000			
กำไรสะสม	29,000			
เงินทุนที่จัดหาจากส่วนของผู้ถือหุ้น	349,000			

จากตัวอย่างเป็นการจัดทำงบดุลให้อยู่ในรูปแบบที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ คือเป็นการจัดวางรายการทางการเงิน ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียน ที่ธุรกิจจัดหาจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาลงทุนในสินทรัพย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือแหล่งเงินทุนของธุรกิจ จะมาจาก 2 แหล่งด้วยกัน

1. แหล่งเงินทุนภายใน ได้แก่ กำไรสะสม ซึ่งเป็นผลกำไรที่สะสมมาหลังจากจ่ายเงินปันผล
2. แหล่งเงินทุนจากภายนอก ได้แก่ แหล่งเงินทุนที่ธุรกิจยืมจากภายนอก ซึ่งอาจเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้น, แหล่งเงินทุนระยะปานกลาง และแหล่งเงินทุนระยะยาว

จากการวิเคราะห์งบดุลของบริษัทจัดการธุรกิจ เงินทุนที่ธุรกิจจัดหาจากแหล่งเงินทุนต่างๆ ก็จะถูกจัดสรรเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ของธุรกิจตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยกิจการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะสั้น จำนวน 73,000 บาท เพื่อจัดสรรไปลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนบางส่วน ฉะนั้นสินทรัพย์หมุนเวียนที่เหลือจำนวน $145,000 - 73,000 = 72,000$ บาท คือเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ที่ต้องจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะยาว เนื่องจากแหล่งเงินทุนที่หาจากแหล่งเงินทุนระยะสั้นนั้นไม่เพียงพอ อีกทั้งสินทรัพย์ถาวรและเงินลงทุนระยะยาวที่เหลืออีก 354,000 บาท ที่กิจการต้องจัดหาเงินทุนมาเพื่อลงทุนนั้น ก็จัดหามาจากแหล่งเงินทุนระยะยาว คือ เงินทุนระยะยาว + ส่วนของผู้ถือหุ้น

ดังนั้น สินทรัพย์ส่วนที่ต้องลงทุนโดยการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะยาว = สินทรัพย์หมุนเวียนจำนวน 72,000 บาท + เงินลงทุนระยะยาวและสินทรัพย์ถาวร จำนวน 354,000 บาท = $72,000 + 354,000 = 426,000$ บาทซึ่งจะเห็นได้ว่า กิจการได้จัดหาแหล่งเงินทุนระยะยาว คือ เงินกู้ยืม ระยะยาว และส่วนของผู้ถือหุ้น = $77,000 + 349,000 = 426,000$ บาท เท่ากับสินทรัพย์ที่ต้องลงทุนพอดี

จะเห็นได้ว่าบริษัท การจัดการธุรกิจ จำกัด บริหารเงินทุนในลักษณะเป็นบวก (Positive position) มีลักษณะการบริหารเงินทุนที่ค่อนข้างมีความระมัดระวัง คือ การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่จัดหาเงินจากแหล่งเงินทุนระยะสั้น เพื่อลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงบางส่วน และจะนำเงินลงทุนระยะยาวไปลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนบางส่วนด้วย อันจะทำให้ธุรกิจมีสภาพคล่องสูง ความเสี่ยงต่ำ กำไรก็จะลดลง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณและส่วนประกอบของเงินทุนหมุนเวียน

ธุรกิจแต่ละประเภท จะมีความต้องการในการใช้เงินทุนหมุนเวียน และส่วนประกอบของสินทรัพย์หมุนเวียนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับนโยบายและความต้องการในการรักษาสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไร นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่

1. ทศนคติของผู้บริหารที่มีต่อความเสี่ยง การจัดโครงสร้างเงินทุนหมุนเวียนของกิจการจะขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารการเงินของผู้บริหารแต่ละคน โดยผู้บริหารที่ระมัดระวัง

(Conservative) จะมองว่า การลงทุน ด้วยการก่อหนี้ทำให้กิจการมีต้นทุนทางการเงิน และมีความเสี่ยงที่จะทำให้กิจการ ขาดสภาพคล่องได้หากไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ในขณะที่ผู้บริหารที่กล้าเสี่ยง (Aggressive) กลับมองว่า การลงทุนด้วยการก่อหนี้เป็นโอกาสในการสร้างกำไรให้กับกิจการได้มากกว่า เพราะต้นทุนทางการเงินที่เกิดจากการจ่ายดอกเบี้ยนั้น สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้เมื่อกิจการมีกำไร

2. ประเภทของธุรกิจ ธุรกิจแต่ละประเภทไม่ว่าจะเป็นธุรกิจอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ธุรกิจให้บริการ มีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจแตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งธุรกิจประเภทเดียวกันที่มีลักษณะต่างกัน ก็ยังมีความต้องการในเงินทุนหมุนเวียนต่างกัน เช่น ธุรกิจอุตสาหกรรมรถยนต์กับ ธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ ธุรกิจอุตสาหกรรมผู้ผลิตย้อมใช้เงินทุนหมุนเวียนจำนวนมากกว่าสำหรับสินค้าและลูกหนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแทนจำหน่ายซึ่งใช้เงินทุนหมุนเวียนไม่มากนัก หรือธุรกิจที่ให้บริการจะใช้เงินทุนหมุนเวียนลูกหนี้เท่านั้น ไม่ต้องลงทุนในสินค้าคงเหลือ เนื่องจากไม่มีสินค้าที่ต้องจำหน่าย

2. ขนาดและปริมาณขายของธุรกิจ โดยปกติแล้วพบว่าปริมาณความต้องการเงินทุนหมุนเวียนของแต่ละธุรกิจ มักเป็นสัดส่วนเดียวกับยอดขาย ธุรกิจที่มีขนาดใหญ่มียอดขายมากย่อมมีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนมาก ไม่ว่าจะเป็นเงินสด ลูกหนี้ หรือสินค้าคงเหลือ ส่วนธุรกิจขนาดเล็กที่มีปริมาณขายน้อยกว่า ก็ย่อมมีความต้องการใช้เงินทุนหมุนเวียนน้อยกว่า เว้นแต่จะมีผลกระทบจากภายนอกที่ทำให้ยอดขายสูงขึ้น เช่นฤดูกาลที่ทำให้ยอดขายสินค้าสูงขึ้น ก็ย่อมต้องการใช้เงินทุนหมุนเวียนสูงขึ้น

3. นโยบายของธุรกิจ นโยบายของธุรกิจที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อความต้องการใช้เงินทุนหมุนเวียนไม่เท่ากัน เช่น นโยบายการให้สินเชื่อแก่ลูกค้า นโยบายการเก็บสินค้าขึ้นต่ำเพื่อความปลอดภัย (Safety stock) นโยบายการเก็บเงินสดขึ้นต่ำ เป็นต้น นโยบายของแต่ละธุรกิจอาจแตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อปริมาณเงินทุนหมุนเวียนและส่วนประกอบสินทรัพย์หมุนเวียน เช่น ธุรกิจที่กำหนดระยะเวลาการให้สินเชื่อแตกต่างกัน ย่อมมีเงินทุนหมุนเวียนในลูกหนี้ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

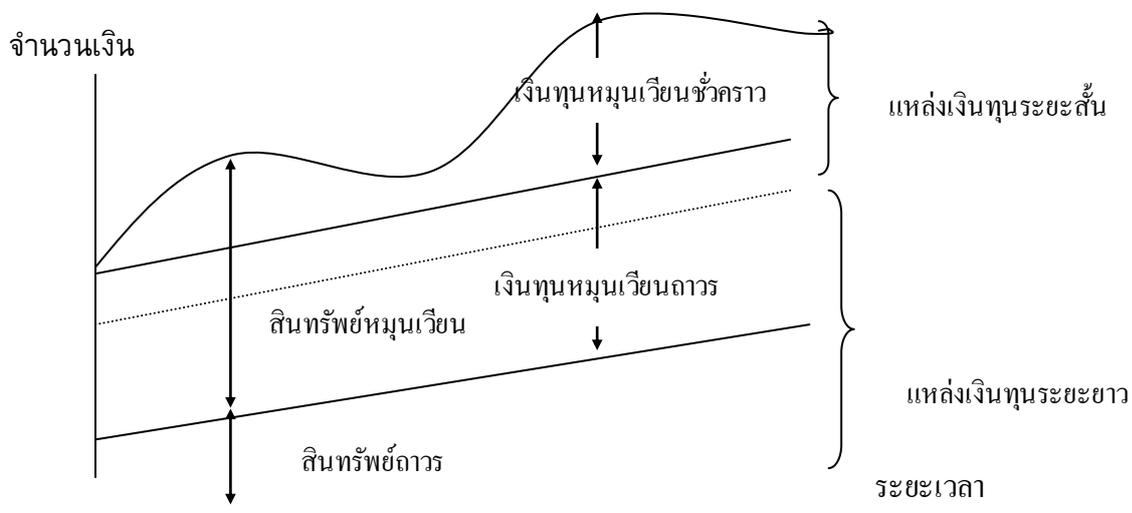
4. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีย่อมมีผลต่อระดับการผลิตของแต่ละอุตสาหกรรม การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ย่อมสามารถผลิตสินค้าได้ในปริมาณมากกว่าอุตสาหกรรมที่ใช้กรรมวิธีการผลิตแบบเดิม ดังนั้นการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ย่อมกระทบต่อปริมาณวัตถุดิบและปริมาณสินค้า ซึ่งเป็นเงินทุนหมุนเวียนที่ต้องการใช้มากขึ้น

5. ภาวะการแข่งขันทางการตลาด ภาวะการแข่งขันทางการตลาด ทำให้ผู้ผลิตและผู้ขายต้องมียุทธศาสตร์ในการเพิ่มยอดขาย เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งในตลาด เช่น การให้สินเชื่อแก่ลูกค้าจาก 30 วัน เป็น 45 วัน ซึ่งมีผลทำให้ต้องใช้เงินลงทุนในลูกหนี้เพิ่มขึ้น การแจกของแถมแก่ลูกค้าก็มีผลทำให้กิจการต้องลงทุนในสินค้าที่จะเป็นของแถมเพิ่มขึ้น

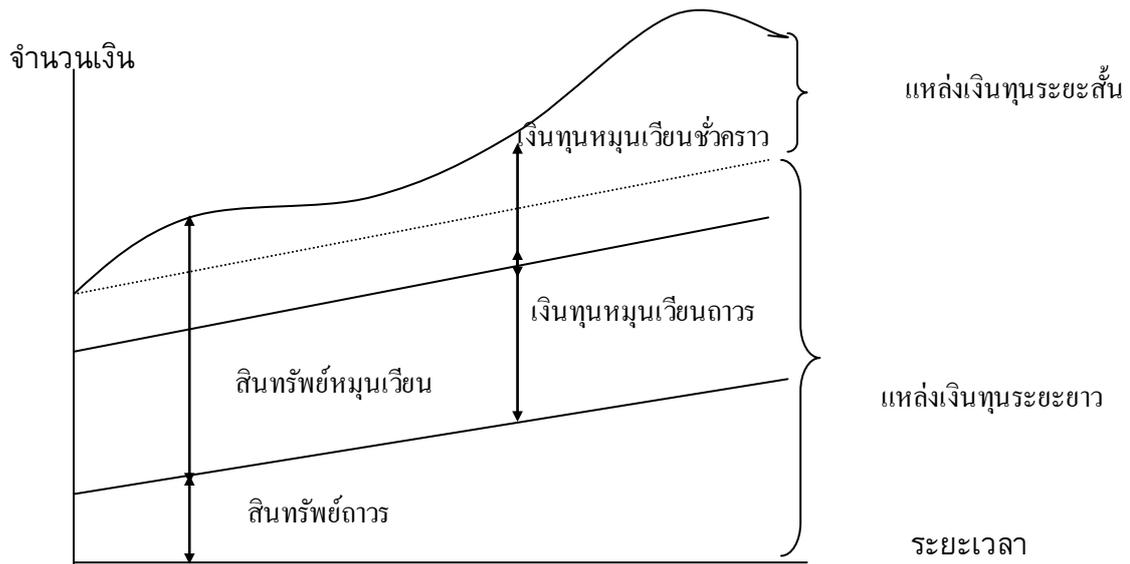
6. สภาวะแวดล้อม สภาวะแวดล้อมอันได้แก่เศรษฐกิจ การเมือง นโยบายและข้อบังคับของรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีผลกระทบต่อความต้องการใช้เงินทุนหมุนเวียนของ กิจการ เช่นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนขาดอำนาจซื้อ

การจัดโครงสร้างเงินทุนหมุนเวียนของกิจการจะขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน ของผู้บริหารแต่ละคน เนื่องจากทัศนคติของฝ่ายบริหารต่อระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อการจัดโครงสร้างเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ(ปริมาณและส่วนประกอบ) ดังนั้น ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงลักษณะทัศนคติของฝ่ายบริหารต่อระดับความเสี่ยง จำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

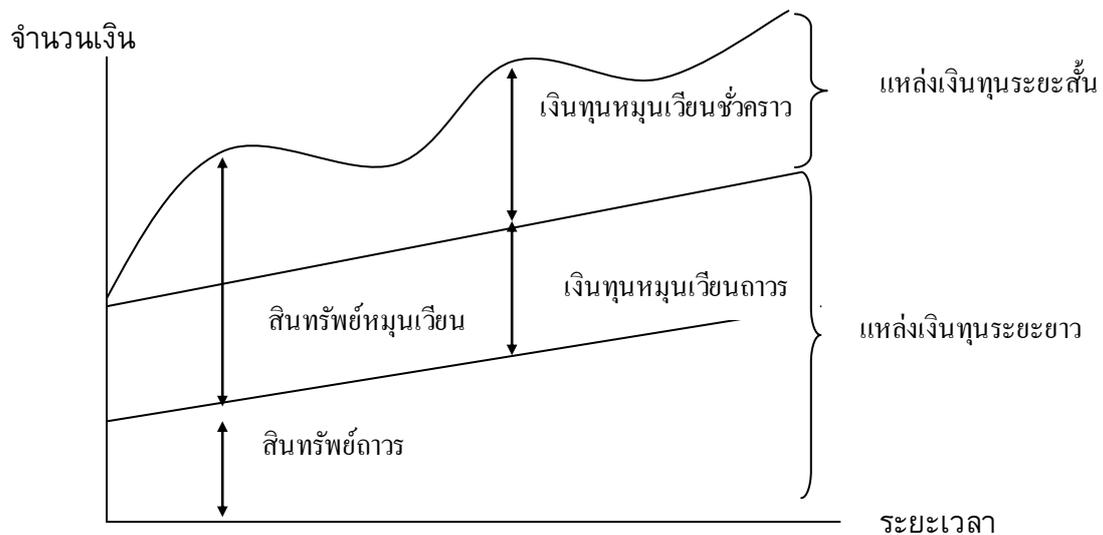
1. ผู้บริหารที่ชอบความเสี่ยง (Aggressive) ผู้บริหารลักษณะนี้มักจะใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะสั้นมาลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวทั้งหมด และบางส่วนก็จะลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนถาวรด้วย ทั้งนี้เพราะแหล่งเงินทุนระยะสั้นมีต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการจัดหาต่ำกว่าแหล่งเงินทุนระยะยาว แต่แหล่งเงินทุนระยะสั้นมีข้อจำกัด ในเรื่องของระยะเวลาในการชำระหนี้ ที่ต้องชำระหนี้ภายในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งหากธุรกิจไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ทัน ก็จะทำให้ธุรกิจเกิดความเสียหายในการรักษาสภาพคล่อง ที่จะต้องจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะยาวมาจ่ายชำระหนี้ ซึ่งจะทำให้ต้นทุนสูงขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น หากผู้บริหารมีระดับความเสี่ยงสูง ก็มักจะนำเงินทุนระยะสั้นบางส่วนไปลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนถาวร โดยคาดว่าจะมีผลทำให้กำไรสูงขึ้น แต่กิจการก็จะมีความเสี่ยงสูงขึ้นด้วย เนื่องจากสภาพคล่องต่ำ

2. ผู้บริหารที่ยึดหลักความปลอดภัย (Conservative) เป็นผู้บริหารที่ระมัดระวัง ไม่ค่อยกล้าเสี่ยง ยึดความปลอดภัยเป็นหลัก เพราะแหล่งเงินทุนระยะสั้นแม้ว่าต้นทุนของเงินทุนจะต่ำ แต่มีความเสี่ยงสูงหากไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามระยะเวลา ดังนั้นผู้บริหารลักษณะนี้มักจะนำเงินทุนที่ได้จากแหล่งเงินทุนระยะยาวมาลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนถาวร และในสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวบางส่วนด้วย วิธีการนี้จะทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงต่ำมากหรืออาจไม่มีเลย เนื่องจากแหล่งเงินทุนระยะยาวมีระยะเวลาการชำระหนี้ที่นานกว่า

3. ผู้บริหารที่ยึดสายกลาง (Average) เป็นผู้บริหารที่ยึดหลักของการจัดทำกำไรและระดับความเสี่ยงที่สมดุลกัน คือเงินลงทุนที่จะจัดหามาเพื่อลงทุนในสินทรัพย์แต่ละประเภท ควรจัดหามาจากแหล่งเงินทุนที่สอดคล้องกัน กับระยะเวลาการใช้งานของสินทรัพย์นั้นๆ โดยผู้บริหารจะจัดหาเงินทุนระยะยาว เพื่อลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนถาวร และจัดหาเงินทุนระยะสั้นสำหรับลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนชั่วคราว ผู้บริหารที่ยึดสายกลางจะทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงปานกลาง และกำไรที่ได้รับก็จะอยู่ในระดับปานกลาง

บทสรุป

เงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจนั้น เปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่น ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินงานของธุรกิจที่ผู้บริหารจะละเลยไม่ได้ หลักในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยพิจารณาสภาพคล่อง ระดับของความเสี่ยงและกำไรในระดับที่ยอมรับได้ กล่าวคือการจัดสรรเงินเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ใดก็ตาม โดยหลักทางการเงิน พบว่า หากลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน จะมีผลทำให้สภาพคล่องต่ำ ความเสี่ยงสูง กำไรสูง แต่หากลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าสินทรัพย์ถาวร จะมีผลทำให้สภาพคล่องสูง ความเสี่ยงต่ำ กำไรต่ำ

ดังนั้นการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยดุลยพินิจในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนว่าจะอยู่ในระดับใดที่เหมาะสม จึงจะทำให้ธุรกิจมีกำไร และสภาพคล่องภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ในขณะที่การบริหารเงินทุนหมุนเวียนได้ 3 ลักษณะ คือเงินทุนหมุนเวียนเป็นศูนย์ (Zero position) เงินทุนหมุนเวียนเป็นบวก (Positive position) และเงินทุนหมุนเวียนเป็นบวก (Positive position) แต่แต่ละลักษณะจะมีผลต่อสภาพคล่องสูง ความเสี่ยงต่ำ และความสามารถในการทำกำไร ที่แตกต่างกัน ในขณะที่ธุรกิจแต่ละประเภท จะมีความต้องการในการใช้เงินทุนหมุนเวียน และส่วนประกอบของสินทรัพย์หมุนเวียนแตกต่างกันอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ทัศนคติของผู้บริหารที่มีต่อความเสี่ยง ประเภทของธุรกิจขนาดและปริมาณขายของ นโยบายของธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ภาวะการแข่งขันทางการตลาดและ สภาวะแวดล้อม การจัดการและการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของกิจการจะขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารการเงินของผู้บริหารแต่ละคน โดยผู้บริหารที่ระมัดระวัง (Conservative) ผู้บริหารที่กล้าเสี่ยง (Aggressive) และผู้บริหารที่ยึดสายกลาง (Average) ทัศนคติของผู้บริหารที่มีต่อความเสี่ยงจะส่งผลทำให้กิจการแต่ละแห่งมีการจัดการหรือการบริหารเงินทุนที่ต่างกันออกไป นอกจากนี้กิจการควรมีการวิเคราะห์ระดับเงินทุนหมุนเวียนเป็นระยะๆ เพื่อให้ทราบว่ามีกำไร จากการลงทุนที่คุ้มค่าหรือไม่

บรรณานุกรม

- คณาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์การบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2532). *การเงินธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนะใจ เดชวิทย์พาร. (2540). *การจัดการด้านการเงิน*. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์.
- ธงชัย สันติวงษ์และชัยยศ สันติวงษ์. (2541). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นภาพร นิลภรณ์กุล. (2551). *การบริหารการเงิน*. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- นภาพร นิลภรณ์กุล และคนอื่นๆ. (2551). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- เบญจวรรณ รัชต์สุธี. (2540). *การเงินธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- ปรียานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ (2557). *การเงินธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สหายบอล็อก.
- เพชร ชุมทรัพย์. (2540). *วิเคราะห์งบการเงิน*. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เริงรัก จำปาเงิน. (2543). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : บুদ্ধเน็ท.
- ศิริพร เพชรคง. (2558). *การบริหารเงินทุนหมุนเวียน เรื่องง่ายที่ไม่ควรมองข้าม*. ค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2558. จาก http://202.183.190.2/FTPiWebAdmin/knw_pworld/image_content.
- สุมาลี จิวมิตร. (2549). *การบริหารการเงิน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร เทียงตระกุล. (2548). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการเงินและการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Prinches, G. (1996). *Essentials of financial management*. (5th ed.). New York : Harper Collins College Publishers.
- Van Horne, J. (2001). *Financial management and policy*. (12th.ed.). New Delhi : Prentice – Hall.
- Weston, J. & Copeland, T. (1992). *Managerial finance*. (9th ed.). Fort Worth TX. : The Dryden Press.